

Možnosti pro reformu přezkumu veřejných zakázek (reforma ÚOHS)

Programové prohlášení vlády – aktualizace k 1. 3. 2023:

- **Připravíme reformu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a posílíme jeho metodickou roli tak, aby byl garantem férové soutěže umožňující rozvoj investic veřejným zadavatelům, včetně obcí a krajů**
- **Zlepšíme přípravu, kontrolu a zrychlíme postup přezkumu výběrových řízení a veřejných zakázek.**

Zrychlení přezkumu veřejných zakázek a reformu ÚOHS si vláda ČR vytyčila ve svém programovém prohlášení, a to z několika důvodů souvisejících zejména s posílením konkurenceschopnosti ČR.

Pro strategické investice státu je klíčové, **aby přezkum veřejných zakázek byl předvídatelný a rychlý**. Pro investory i dodavatele je zásadní, aby mohli přesně plánovat, nedocházelo k nepředvídatelnému zpoždění, které má negativní dopad na alokování kapacit a finančních nákladů. **Proto se téma reformy přezkumu dostává i na program pracovních skupin Vládního výboru pro strategické investice.**

Přestože je Úřad v průměru relativně rychlý (průměrně 28 dní I. stupeň a 45 dní II. stupeň), v případech strategických zakázek však celkovou délku řízení nezdědka prodlužuje **"instanční ping pong"**, který čekání na finální rozhodnutí neúměrně natahuje. Důsledkem je obtížná možnost plánovat důležité zakázky, nemluvě o jejich synchronizaci.

S ohledem na popsaný stav se zadavatelé uchylují k minimalistickým a co nejbezpečnějším variantám zadávacích řízení, hodnotí pouze striktně počítatelná kritéria, téměř výhradně cenová. Kvality se snaží dosáhnout striktními požadavky na kvalifikaci dodavatelů a přísnými podmínkami mnohdy nevyvážených smluv. V důsledku toho veřejný sektor přichází o nabídky části dodavatelů. Kvalitativní kritéria, podpora inovací a inovativních přístupů jsou stále považovány za riskantní.

Z možností, které se nabízejí pro přezkum veřejných zakázek, si Česko vybralo ty nejpracnější a administrativně nejsložitější varianty (což dokládá přiložená analýza porovnávací modely ostatních členských států EU).

K diskusi je předkládáno **několik možných parametrických změn:**

- **Jednoinstanční rozhodování** v návrhových řízeních (ukončení instančního ping-pongu)
- Zavedení **sporného řízení** v řízeních zahájených na návrh (zjednodušení řízení, Úřad nejde nad návrhy stran sporu)
- Zavedení **kolektivního rozhodovacího orgánu** (omezení koncentrace moci)
- **Zrychlení soudního přezkumu** v případě veřejných zakázek

Další postup: projednání na platformě Vládního výboru pro strategické investice a K5, následně příprava paragrafového znění změny zákona a souvisejících předpisů.

1) Jednoinstanční rozhodování v návrhových řízeních (ukončení instančního ping-pongu)

Aktuálně je možné proti rozhodnutí ÚOHS (I. stupeň) podat rozklad k předsedovi ÚOHS. Ten může, ale nemusí ve věci rozhodnout a věc vrátit I. stupni. Ani napodruhé se nemusí jednat o finální rozhodnutí... Ačkoliv se jedná o běžný postup podle správního řádu, v oblasti veřejných zakázek je dvouinstanční správní přezkum v rámci Evropských zemí raritou (obdobně jako na Slovensku).

- **Možnost řešení:** Zrušení II. stupně (rozklad). Proti rozhodnutí ÚOHS by bylo možné podat přímo žalobu ke správnímu soudu. Podání žaloby by neblokovalo uzavření smlouvy, pokud by soud nevydal předběžné opatření.

2) Sporné řízení v řízeních zahájených na návrh

ÚOHS je dnes v pozici „vyšetřovatele“. Ačkoliv obdrží stanovisko zadavatele i stěžovatele, má možnost provádět vlastní šetření, má povinnosti zjistit „materiální pravdu“. Na základě té pak rozhodne. Důsledkem je nutnost prověřovat, vyhodnocovat a v rozhodnutí odůvodnit svůj závěr.

- **Možnost řešení:** Ve sporném řízení podle správního řádu by ÚOHS byl pouze rozhodcem ve sporu – tzn. rozhodoval by pouze podle návrhů stran sporu. Dle zahraniční praxe je takové řízení rychlejší a jde více k podstatě věci.

3) Kolektivní rozhodování vs. individuální rozhodování

Dnes rozhoduje za ÚOHS v I. stupni místopředsedkyně úřadu, ve druhém stupni předseda ÚOHS po projednání v jedné z rozkladových komisí (což má pouze doporučující charakter).

- **Možnost řešení:** Alternativou je rozhodování ve 3členných senátech, v plénu posíleném o předsedu a místopředsedkyni Úřadu pak o případech sjednocujících rozhodovací praxi. Byla by odstraněna koncentrace rozhodovacích pravomocí, zdůrazněna by byla kvazisoudní povaha rozhodování ÚOHS. Řízení by bylo koncentrováno na ústní projednání s předem danou lhůtou, což by celý proces výrazně urychlilo.

4) Jednoinstanční soudní přezkum se lhůtou pro rozhodnutí vs. dvě instance soudů

Soudní přezkum nemá aktuálně stanoveny žádné lhůty pro rozhodnutí. Proti rozhodnutí Krajského soudu v Brně lze podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.

- **Možnost řešení:** Alternativně je možné stanovit lhůtu pro vydání rozsudku a umožnit přezkum pouze v jedné instanci. Dle zahraniční praxe je přiměřená lhůta 30-40 dnů.